

בדיקות המוניח לגיל
נושאי המחלה החורשית
טיי-זקס
בימי שלישי, באיזור חל אביב
 טיי-זקס זו מחלה תורשתית הגורמת למותם של ילדים בגיל הרך. היא פוגעת בעיקר במשפחות יהודיות ממוצא אשכנזי. רק אם שני ההורים הינם נושאי טיי-זקס קיים סיכון

מודעה של
אשרד
הבריאות
עוררה
בהלה
מאות נשים הרות
ביקשו להיבדק
מאת דבורה נמר,
 כתבת "יריעות אחרונות"
 היסטוריה אחת אהובה אצלנו אלפי נשים צעירות, הן בחודשים הראשונים להריון, נן, עם פירסום מודעה ב"ק" סקם משרד הבריאות, בדבר בדיקות לגילוי מחלת "טיי-זקס", הגורמת למותם של ילדים בגיל רך.
 מאות נשים צבאו אחר הר

בהלה אחזה באלפי נשים בישראל עקב
מיבצע שלא הוכן נראוי - בגלל

הסתבכותו של פרופסור תמים וישר שאיבד את העשתונות

כך גילה, לתדהמתו, עד כמה הרחיקה לכת שחיתותם של שלושה מנהלי-מחלקות כאלה, שהפכו ספסרי-אישפוז ממש, וגרסו לכיסיהם הון רב מידי חולים פרטיים שאושפזו בבית-החולים הממשלתי. אותם מנהלי-מחלקות אף הקימו אגודה עותומנית שגבתה מעין תרומות מהחולים המאושפזים, גם אחרי שאותם חולים שילי-מו כסף באופן פרטי למנהלי-המחלקות, כדי להתקבל בבית-החולים. כל זאת, בשעה שליד בית-החולים פעלה בד בבד "קרן אגודת שוחרי בית-החולים הלל יפה", שהעבירה לבית-החולים כספי-תרומות ועמדה תחת פיקוח ציבורי. באגודה העותומנית של מנהלי-המחלקות קוט הצטברו למעלה ממאה אלף לירות, כספים אלה הוצאו כאוות-נפשם של מנהלי-המחלקות. כך, למשל, נסע ד"ר ארווין יעקב תוך שנה אחת ארבע פעמים לחוץ-לארץ, לביי-לוי עם אשתו, ואילו חשבונות הנסיעות נשלחו מחברת רוזמן נסיעות שבראשו לציפון לאותה קרן, שמטרתה המוצהרת היי "מחקר ומיכשור רפואי".

ד"ר חיימוב, מנהל בית-החולים, לא הסכים לעצום עין, לא השלים עם התנהגותם של אותם מנהלי-מחלקות שעשו בבית החולים כבתוך שלהם והפכו אותו למיכרה-זהב פרטי.

ד"ר חיימוב ניסה להצר את צעדיהם של מנהלי-המחלקות. הוא קבע כי לא יתקבל לבית-החולים חולה, ללא אישורו האישי, בדרך זו ניסה למנוע קבלת חולי לים פרטיים, אולם, הוא העלה חרס בידו. מנהלי-המחלקות הערימו עליו, הם אישפזו את חוליהם הפרטיים בשעות הלילה, כאשר מנהל בית-החולים לא נכח במקום, קבעו למחרת כי אותם חולים היו בגדר

הפאניקה של המנכ"ל

היסטוריה אחזה באלפי נשים צעירות, בחודשי הריון האחרונים. הן הודעו כאשר קראו בעתונים את מודעו-עיתונות מטעם משרד-הבריאות שהודיען את ציבור הנשים לעבור בדיקות לגילוי מחלת הטיי-זקס (הקרוייה על שם שני רופאים). במודעות משרד-הבריאות נאמר: "טיי-זקס זו מחלה תורשתית הגורמת

מת המחלות הגורמות מקריימוות לאתר הלידה. אולם למישרד-הבריאות לא היה פנאי כדי לתכנן את מיבצע-ההסברה כהלכה. הפרופסור ברוך פדה, מנכ"ל המישרד, החליט להפעיל את "מיבצע טיי-זקס" ללא דיחוי, יומיים בלבד לאחר שהובאה לראשונה לידיעת הציבור הרחב העובדה שהוא עומד בראש המכון הציטוגנטי, הנח"ז ממשאבים גדולים. העולם הזה (1938). הפרופסור פדה, שהיה שרוי במתח נפשי כבד בעיקבות הסערה הציבורית שהתעוררה בנושא השחיתות בתחום הי-רפואה בארץ, חשש כי הביקורת הציבורית תתקוף אותו בנושא המכון הציטוגנטי, (ציטוגנטי: הגנטיקה של התא). וב-רבע של מבוכה החליט להפוך את מחקר רי המכון במחלת טיי-זקס למוקד ההתי-עניינות הציבורית. אך כבר ביום פתיחת המיבצע

מאח
זאב יפת

למותם של ילדים בגיל רך. רק אם שני ההורים הינם נושאי מחלת טיי-זקס, קיים סיכון של 25% שהילד שיוולד יהיה נגוע במחלה.

הפחד הפך היסטוריה המונית, בעיקבות הודעות הזימון הבהולות לבדיקות. כבר למחרת פירסום המודעות ניפתחו תחנות בדיקה מאולתרות, אך הציבור עדיין לא שמע מימיו על מחלה מיסתורית זו שלפ-תע, בעיקבות הפירסום הפיתאומי, נצי-טיירה בעיניו כנוראה אפילו מן הדבר. ב"תדריר-לעיתונות" הוסבר, כי מדע הי-רפואה טרם מצא תרופה להצלה ממות של תינוקות הנולדים כשהם נגועים במחלה זו. כמורכב צויין, כי קודם מותם מתייסרים הפעוטות בעיניים גוראים, מתעוררים ונתקפים שיתוק.

סכנה
לא-מהותית

הפאניקה הציבורית היתה נמני-עת. אילו היה מישרד-הבריאות מכין את הציבור לקראת מיבצע הבדיקות מן-מפתיע, מפין חומר הסברתי מתאים, מציין כי תינוקות ספורים בלבד נפגעים מדי שנה, במחלה זו. מבחינה סטטיסטית, מדורות מחלת ה"טיי-זקס" בתחית רשי

הכיון פרופסור פדה כי החטיא את המטרה. הפאניקה הציבורית שיי-צרה, עזיירו תיכנון חפז, ברגע שר-חרדה לתדמיתו כמנכ"ל מישרד הבריאות, מוטטה אותו סופית. היתה זו נקודת השיא בשורה של הס-תכניות שגרמו לפרופסור פדה להחליט לפרוש מתפקידו.

פרופסור מן התנגד להדחה

"מיקרייחרום". בצר לו, פנה מנהל בית-החולים הלל יפה לעוררו של מנכ"ל מישרד-הבריאות, הפרופסור ברוך פדה. מנהלי-המחלקות לא טמנו ידם בצלחת. הם גייסו לעזרתם את ד"ר גרעון מנלס, יו"ר אירגון מנהלי-המחלקות של בית-החולים בארץ, אחר נפגשו עם פרופסור פדה וטענו באוזניו כי מנהל בית-החולים מתנכל להם ללא כל סיבה, וכי אם יפגע במעמדם, ישבית אירגון מנהלי-המחלקות בארץ את כל בתי-החולים.

ד"ר חיימוב, מצידו, הציג בפני המנכ"ל שורה ארוכה של מיסמכים, שהוכיחו למע-לה מכל ספק את שחיתותם של שלושה מנהלי-מחלקות בבית-החולים שלו. פרופסור פדה מצא עצמו במצב מכיף. עיקר דאגתו היה פן יגיטו הילוקיה-הדיועות בון מנהל בית-הי-חולים, "הדלייפה" לבין מנהלי-הי-מחלקות שלו ליריעת העיתונות. כמנכ"ל מישרד-הבריאות, חשוב היה לו לשמור על תדמיתו החייר בית שר המישרד בעיני הציבור. הסיוט, שפרשת הסכסוכים הפניי-מיים עגולים להנוע ליריעת הצי-בור העביר את הפרופסור הטוב על דעתו.

פרופסור פדה נרתע מלהיאבק במנהלי-המחלקות ובאירגון רבי-העוצמה שניצב מאחוריהם. הוא רצה לפתור את הבעיות בשקט, להחליק נושא שהוא בעל חשיבות עקרונית - שיעור תמיכתו של מישרד-הבריאות במנהל בית-החולים המנסה לרסן מנהלי-מחלקות שלו.

הדחה
שרירותית

ראזלי לא האמין פרופסור פדה, אדם ישר ונקיי-כפים, או לא רצה להאמין, למרות המיסמכים שהוצגו בפניו, כי אכן מנהלי-המחלקות עושים בבית-החולים כי טוב בעיניהם. פרופסור פדה ערך פגישת-פיוס בין מנהל בית-החולים לבין מנהלי-המחלקות המתמרדים. בתמימותו קיווה כי בכך יס-